

LIETUVOS KULTŪROS PAVELDO SKAITMENINIMO KONCEPCIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 (Žin., 2002 Nr. 113-5029) ir nustatančioje mūsų šalies ekonomikos, socialinės ir aplinkos apsaugos, kultūros ir kitų sričių politikos gaires iki 2015 metų, nurodytas ir pagrindinis Lietuvos kultūros ilgalaikės strategijos tikslas – išsaugoti ir aktualinti paveldėtąsias ir bendrąsias Europos kultūros vertybes jungiantį Lietuvos kultūros tapatumą, užtikrinti jo tęstinumą, atvirą prieigą ir konkurencingumą šiuolaikinėmis Europos Sąjungos (toliau vadinamos – ES) ir pasaulio kultūrų įvairovės sąlygomis.

2. Šis tikslas atitinka ES kultūros paveldo skaitmeninimo politiką 2001 metais apibrėžiančius Lundo principus (*The Lund Principles*. Lund. 4 April 2001) ir Lundo veiksmų planą (*Action Plan on Coordination of Digitisation Programmes and Policies: Implementation Framework for Digitisation Coordination Actions in Europe*. 23 July 2001), priimtus ES valstybių sutarimu ir atitinkančius ES Tarybos 2002 m. priimtą e. Europos veiksmų planą – skatinti Europos turinio plėtrą ir prieigą globaliuose tinkluose, naudojantis visomis skaitmeninių technologijų galimybėmis, ir sukurti bendrą Europos informacijos erdvę, leidžiančią įgyvendinti vieningos Eu-

ropos idėją, plėtoti verslo ir viešųjų paslaugų infrastruktūrą.

3. Lietuvai aktualios pagrindinės Lundo principuose nurodytos Europos mastu atliekamo skaitmeninimo problemos, iš kurių svarbiausios – fragmentiškas ir nenuoseklus požiūris į skaitmeninimą, technologijų senėjimas, saugojimo talpyklų, paprastų ir bendrų kultūros paveldo prieigos formų stoka. Taigi būtina užtikrinti bendrą Lietuvos kultūros paveldą puoselėjančių institucijų požiūrį į skaitmeninto Lietuvos kultūros paveldo informacinę erdvę, kultūros paveldo institucijų bendradarbiavimą ir įsipareigojimus kurti bendrą Lietuvos kultūros paveldo informacinę erdvę.

4. Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo koncepcija (toliau vadinama – ši Koncepcija) apibrėžia Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo tikslą, principus ir uždavinius, Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo objektus, bendruosius jų atrankos kriterijus. Ši Koncepcija sudaro sąlygas nuosekliai ir kryptingai veikti valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, siekiant su šiuolaikinių informacijos technologijų pagalba išsaugoti šalies kultūros paveldą, gerinti kultūros paveldo prieigą ir jį aktualizuoti. Koncepcija taip pat sudaro sąlygas inicijuoti ir rengti kultūros paveldo skaitmeninimo strategiją, skaitmeninimo programas ir projektus, koordinuoti ir prižiūrėti jų įgyvendinimą, užtikrina bibliotekų, muziejų, archyvų ir kitų kultūros vertybes saugančių įstaigų atliekamų kultūros paveldo objektų skaitmeninimo darbų koordinavimą.

5. Šioje Koncepcijoje vartojamos sąvokos:

Kultūros paveldo skaitmeninimas – rašytinės, vizualios, garsinės ar kitos kultūros paveldo išraiškos skaitmeninės kopijos sukūrimas ir informacijos apie jį pateikimas skaitmenine forma.

Prieiga – galimybė susipažinti su suskaitmenintu kultūros paveldu ir informacija apie jį ir jais naudotis.

Kitos šioje Koncepcijoje vartojamos sąvokos paaiškintos Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme (Žin., 1995, Nr. 3-37. 2004, Nr. 153-5571) ir kituose teisės aktuose.

II. KULTŪROS PAVELDO SKAITMENINIMO OBJEKTAI, BENDRIEJI JŲ ATRANKOS KRITERIJAI

6. Kultūros paveldo skaitmeninimo objektai yra įvairūs materialūs ir nematerialūs visuomenės ir žmogaus veiklos kūriniai: archeologiniai radiniai, meno kūriniai, rankraščiai ir publikuoti leidiniai, daiktai, turintys numizmatinę, sfragistinę, heraldinę, filatelinę vertę, kultūros reiškinius fiksuojantys dokumentai – rašytiniai šaltiniai, fotografinė, vaizdo ir garso medžiaga, Nacionalinio dokumentų fondo dokumentai, tradicijos, papročiai, tarmės, vardynas, liaudies kūryba, etninės kultūros pavyzdžiai, kiti kultūros paveldo požiūriu reikšmingi objektai. Kultūros paveldo skaitmeninimo objektais taip pat laikomi kultūrinę ir mokslinę vertę turintys gamtos paveldo pavyzdžiai.

7. Bendrieji kultūros paveldo skaitmeninimo objektų atrankos kriterijai yra:

- 7.1. unikalumas.
- 7.2. turinys ir vertė.
- 7.3. fizinė būklė.
- 7.4. amžius.

III. KULTŪROS PAVELDO SKAITMENINIMO TIKSLAS, PRINCIPAI IR UŽDAVINIAI

8. Kultūros paveldo skaitmeninimo tikslas – perkelti į skaitmeninę formą unikalius ir vertingus kultūros paveldo skaitmeninimo objektus ir informaciją apie juos.

9. Kultūros paveldas skaitmeninamas vadovaujantis integralumo, prieinamumo, atvirumo, ilgalaikio skaitmenintos informacijos išsaugojimo principais.

10. Pagrindiniai kultūros paveldo skaitmeninimo uždaviniai yra:

10.1. sukurti integralią, vienodais standartais ir informacijos naudojimo susitarimais pagrįstą Lietuvos kultūros paveldo informacijos sistemą, užtikrinančią ilgalaikį skaitmenintos informacijos išsaugojimą ir prieigą.

10.2. sudaryti palankias kultūros paveldo ilgalaikio išsaugojimo ir vartojimo sąlygas pateikiant skaitmeninę jo kopiją ir informaciją apie ją.

10.3. skatinti aktualizuoti ir skleisti Lietuvos paveldą pasaulio kultūrų įvairovės sąlygomis.

10.4. prisidėti prie integralios informacinės Europos kultūros paveldo erdvės kūrimo.

IV. KULTŪROS PAVELDO SKAITMENINIMO KOORDINAVIMAS

11. Kultūros ministerija kartu su Švietimo ir mokslo ministerija, Informacinės visuomenės plėtros komitetu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos archyvų departamentu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės koordinuoja kultūros paveldo skaitmeninimą ir atlieka kultūros paveldo skaitmeninimo proceso monitoringą. Kultūros ministras sudaro 7–9 asmenų Kultūros paveldo skaitmeninimo tarybą, kurios nariai – šiame punkte išvardytų institucijų atstovai ir kultūros paveldo skaitmeninimo ekspertai.

12. Kultūros paveldo skaitmeninimo taryba svarsto ir teikia išvadas ir pasiūlymus dėl:

12.1. Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo strategijos parengimo, įgyvendinimo ir priežiūros.

12.2. Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninimo strategijai įgyvendinti būtinų skaitmeninimo programų parengimo, įgyvendinimo ir priežiūros.

12.3. informacijos technologijų naudojimo.

12.4. kultūros paveldo skaitmeninimo iniciatyvų skelbimo ir populiarinimo per kuriamą Lietuvos skaitmeninto kultūros paveldo portalą.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13. Šios Konceptijos tikslo ir uždavinių įgyvendinimas padės sukurti bendrą Lietuvos kultūros paveldo skaitmeninę informacijos erdvę, pailginti kultūros paveldo gyvavimo laiką, pateikti šalies ir pasaulio visuomenei aktualią, išsamią ir patikimą informaciją apie Lietuvos kultūros paveldą, užtikrinti nuolatinį, patikimą ir deramą kultūros paveldo išteklių naudojimą mokslo, švietimo ir kultūros tikslams.